

عنوان مقاله:

دیالکتیک جبر و اختیار در عشق: بررسی تاثیر تفکر اشعری در اشعار عاشقانه سعدی

محل انتشار:

جستارنامه ادبیات تطبیقی، دوره 7، شماره 24 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 25

نویسندگان:

سیدکاظم مفیدی - دانشجوی دکتری گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.

علی فلاح - استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران

صفا تسلیمی - استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران

بهاره فضلی - استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

خلاصه مقاله:

سعدی پرورده مکتب اشاعره است و به راحتی میتوان تاثیر کلام اشعری را در آثار سعدی مشاهده کرد. تاثیر قضا و قدر بر سرنوشت، تاثیر ذات و جوهره بر اعمالی که از انسان سر میزند، و بیتاثیر بودن تربیت بر تغییر روحيات و اخلاقیات فرد، در جای جای کلیات سعدی به چشم میخورد. علاوه بر مضامین بسیاری از این دست، مضمون شایع دیگری نیز در غزلیات و اشعار عاشقانه سعدی دیده میشود با این مفهوم که عشق امری بیاختیار و عقلگریز است و در برابر عشق نمیتوان تاب آورد یا دست به انتخاب و تدبیر زد؛ یعنی اندیشه جبر بر اشعار عاشقانه سعدی نیز غلبه دارد و این سوال مطرح میشود که آیا این جبر برخاسته از همان کلام و تربیت اشعری است، یا صرفاً محملی برای خلق یک مضمون ادبی؟ یافته های مقاله با بهره گیری از روش توصیفی تحلیلی نشان داد که تاثیرگذاری کلام اشعری بر سعدی چنان نیست که او را گرفتار جبرگرایی کرده باشد؛ سعدی انسانی آزاده و روشنفکر است و علی رغم هم عصران خود، به جبر مطلق اعتقادی ندارد؛ در نتیجه مضمون بیاختیاری انسان در عالم عشق صرفاً یک مضمون هنری است و سعدی از آن برای بیان قدرت عشق استفاده کرده است.

کلمات کلیدی:

اشاعره، جبرگرایی، دیالکتیک، سعدی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1764314>

